

Súčasná biografistika: Roman Jakobson a Dmytro Čyževskij cez prizmu akademických a osobných vzťahov

Oxana Blaškiv (Siedlce)

Abstrakt

V súčasnom humanitnovednom diskurze sú Jakobson a Čyževskij skúmaní a študovaní nezávisle od seba, hoci patria medzi významné osobnosti dobovej slavistiky a počas svojho života sa pohybovali v rovnakých akademických prostrediach. Biografické spracovanie dedičstva obidvoch vedcov sa vzťahuje k dejinám vedy, na druhej strane však aj k osobnému životu vedcov, ktorý bol u obidvoch skomplikovaný emigráciou a vojnami. Na základe svojich predchádzajúcich výskumov autorka prichádza k názoru, že pre ich vedeckú seberealizáciu, ale aj pre ich osobné vzťahy malo najväčší význam akademické prostredie, pričom najproduktívnejším bolo práve medzivojnové Československo. Povojnové roky v Amerike znamenali pre Jakobsona najlepšie obdobie jeho kariéry (akademická popularita a kariéra na najlepších univerzitách Spojených štátov), no pre Čyževského bolo toto obdobie veľmi kontroverzné. Práve dané obdobie a dobové prostredie vymedzilo nasledujúce činnosti obidvoch slavistov, ktorí výrazne ovplyvnili rozvoj slavistiky v Amerike a Európe v nasledujúcich dekádach 20. storočia.

Kľúčové slová

akademická biografica; Dmytro Čyževskij; Roman Jakobson; dejiny; slavistika

Abstract

Contemporary Biography Studies: Roman Jakobson and Dmytro Čyževskij through the Prism of Personal and Academic Relations

In contemporary biography studies, academic biographies receive relatively little attention, while new archival data coming into light suggest revisions. In the field of Slavic Studies such revision is due in case of two prominent twentieth-century scholars Dmytro Čyževskij and Roman Jakobson, whose legacies are studied independently. On the basis of her previous research (the archival studies, analyses of personal papers, administrative documents and academic publication of both scholars and their contemporaries), the author presents inter-relation of scholars' biographies on personal and academic levels. The author argues that for both scholars' self-realization academic environment was a crucial factor. In this relation, they greatly benefited from intellectual life in the inter-war Czechoslovakia; the post-war American academic world was receptive for Jakobson and controversial for Čyževskij, nonetheless, it defined their academic careers and unfolding of Slavic Studies in the USA and Western Europe in the decades to come.

Key words

academic biography; Dmytro Čyževskij; Roman Jakobson; history; Slavic Studies

Vedecké dedičstvo Dmytra Čyževského a Romana Jakobsona ešte aj dnes spôsobuje spory a diskusie rôzneho druhu. Pokiaľ ide o Čyževského, diskusie sa vedú aj kvôli tomu, že jeho práce sa v plnom rozsahu stali dostupnými čitateľom a výskumníkom len nedávno. Myšlienky Jakobsona majú, naopak, už viac ako pol storočia veľký vplyv na rozvoj svetovej lingvistiky a diskusie sa týkajú predovšetkým rôznych aspektov jeho vedeckého života a diela. V súčasnom humanitovednom diskurze sa Jakobson a Čyževskij skúmajú a študujú nezávisle od seba, hoci počas svojho života prešli cez rôzne štádiá – boli priateľmi, vzájomne sa podporovali vo výskumoch, plánovali spoločné monografie, ale boli aj názorovými oponentmi, v určitých obdobiach dokonca až nepriateľmi. V každom prípade, sú to filológovia, ktorí chronologicky patria do tej istej éry a mali na ňu vo svojom čase aj výnimočný vplyv. Biografické spracovanie dedičstva obidvoch vedcov nie je jednoduché – vzťahuje sa na dejiny vedy („intellectual history“), na druhej strane na život vedcov, ktorý bol u obidvoch skomplikovaný emigráciou a vojnami. Stále však nestráca na aktuálnosti: ponúka totiž možnosť pokúsiť sa odpovedať na otázku, aké miesto mala literárna veda/slavistika v 20. storočí, ale aj na otázku, do akej miery jej rozvoj ovplyvnili konkrétne akademické prostredia (ako napríklad pražské, brnianske alebo harvardské) a konkrétne významné osobnosti, medzi ktoré patria i Jakobson a Čyževskij. Pri mojich pokusoch výskumne uchopiť tieto vzťahy sa hlavným objektom záujmu stali publikácie obidvoch filológov a aj prístupné archívne materiály (korešpondencia, univerzitná dokumentácia, spomienky súčasníkov). Naša analýza ukazuje, že pre ich vedeckú sebarealizáciu, ale aj pre ich osobné vzťahy malo najväčší význam akademické prostredie, v ktorom spolu pôsobili, a najproduktívnejším bolo práve medzivojnové Československo.

Dmytro Čyževskij sa narodil v roku 1894 v Ruskom impériu v ukrajinskej šľachtickej rodine, po absolvovaní vzdelávania na Fakulte histórie a filológie Univerzity Sv. Volodymyra (1913–1919 v Kyjeve, Ukrajina) a po krátkej politickej kariére (bol aktívnym členom strany menševikov, mal sa stať ministrom ochrany práce¹ a hlasoval proti nezávislosti Ukrajiny, čo mu ukrajinskí emigranti nikdy neodpustili) utiekol z Kyjeva cez Poľsko do Nemecka, aby si zachránil život². Tam pokračoval v štúdiu na Filozofickej fakulte Univerzity v Heidelbergu (kde mal profesorov ako H. Rickert, K. Jaspers) a na Univerzite vo Freiburgu (kde sa zúčastnil na seminároch E. Husserla). Do Prahy ho privedla v roku 1924 ponuka práce v *Ukrajinskím pedagogickým inštitute M. Dragomanova*. Titul doktora získal Čyževskij za prácu *Hegel a Francúzska revolúcia*, dostal ho v roku 1929 na Ukrajinskej slobodnej univerzite (Praha, ČSR), kde pôsobil ako profesor filozofie od roku 1924 do roku 1932. Začiatkom tridsiatych rokov sa politika ČSR voči ruským, ukrajinským a bieloruským emigrantom postupne menila, a preto odišiel do Nemecka, kde pôsobil ako lektor ukrajinčiny na Univerzite v Halle a kde napísal novú doktorskú prácu s názvom *Hegel v Rusku*. Po vojne v roku 1945 v poslednej chvíli utiekol z Halle, ktoré bolo

1 BLASHKIV, Oksana – MNICH, Roman: *Dmitrij Čyževskij versus Roman Jakobson*. Siedlce: Instytut Kultury Regionalnej i Badań Literackich im. Franciszka Karpińskiego, 2016, s. 77.

2 ROTHE, Hans: *Emigracja jak barokowa forma życia (do literaturno portretu Dmytra Čyževskoho)*. In: MNICH, Roman – URBAN, Justyna (red.): *Dmitrij Čyževskij i evropejskaja kultura*. Drohobycz–Siedlce: Redakcyjno-vidavnyčyj viddil Drogobic'kogo deržavnogo pedagogičnogo universitetu imeni Ivana Franka – Instytut Filologii Polskiej Akademii Podlaskiej, 2010, s. 13.

pod kontrolou Sovietskeho zväzu, do Marburgu. Chcel tu získať miesto na univerzite, a tak musel zdôvodňovať, že počas vojny nekolaboroval s nacistami. Nebolo to až také jednoduché, pretože podľa vtedajších predstáv, keby nekolaboroval, bol by už mŕtvy, zvlášť ako manžel Židovky. Po zložitých pokusoch dostať sa na územie Spojených štátov bol nakoniec v duchu mccarthismu vyšetrovaný ako podozrivý emigrant. Možno aj preto sa mu nepodarilo zapojiť do amerického vedeckého života, ktorý sa tam v danom období začínal formovať. Cítil sa lepšie v Nemecku a po návrate do Heidelbergu sa zaslúžil o obrodienie slavistiky v západnom Nemecku, vytvoriac centrum výskumu rovnocenné centráram v Sovietskom zväze či v Spojených štátoch.

Roman Jakobson sa narodil v roku 1896 v Moskve v židovskej rodine. Po absolvovaní gymnázií a Lazarevského ústavu orientálnych jazykov nastúpil v roku 1914 na slovancko-ruské oddelenie Fakulty histórie a filológie Moskovskej univerzity, kde založil slávnu jazykovednú skupinu a až do svojho odchodu do zahraničia bol jej vedúcim predstaviteľom. Vo februári 1920 prešiel do spoločnosti Revel ako člen obchodnej delegácie Centrosoyuza (Центросоюза). Ako zamestnanec ruskej telegrafickej agentúry sa ako tlmočník v júli v Prahe zúčastnil na misii Červeného kríža, zameranej na repatriáciu vojnových zajatcov. V Prahe zostal a obhájil doktorát s témou *Über den Versbau der serbocroatischen Volksepen* (*О стихосложении в сербохорватском народном эпосе*) na nemeckej Karlovej univerzite, pričom súčasne pôsobil aj v diplomatických službách Sovietskeho zväzu (do roku 1928) a do roku 1936 bol aj jeho občanom³.

Práve v Prahe sa v druhej polovici dvadsiatych rokov Jakobson a Čyževskij stretli druhýkrát (prvý raz mali príležitosť stretnúť sa v Kyjeve a vtedy Jakobson neurobil na Čyževského dobrý dojem)⁴. Obidvaja boli členmi Pražského lingvistického krúžku (PLK): Jakobson ako spoluzakladateľ, Čyževskij ako jeden z troch zahraničných členov (spolu s Ludovítom Novákom a René Wellekom). O prepojenosti tematiky a metodológie Čyževského výskumov s ideami kolujúcimi v Prahe v dvadsiatych až tridsiatych rokoch som písala v inej štúdií⁵, tu sa o tom zmienim len v skratke, išlo o vypracovanie vlastnej metodológie (ktorá spájala formálnu metódu analýzy textu s „teóriou vln“ vývoja literatúry a nadväzovala aj na metodológiu *Geistesgeschichte*) a rozšírenie záujmu o filozofiu pri výskume literatúry a filozofie u Slovanov (čo nakoniec priviedlo Čyževského na Slovensko s cieľom prebádať Štúrovo dedičstvo, ale aj k téme literárneho baroka).

Vedecké cesty Čyževského a Jakobsona sa občas skrížili, ale väčšinou boli paralelné. Ich mená sa napríklad spoločne nachádzajú v časopise *Slovo a slovesnosť*, v publikáciách *Torso a tajemství Máchova díla* (1938) a *Co dali naše země Evropě a lidstvu, Od věrozvěstů*

3 HERMANN, Tomáš – ZELENKA, Miloš: *Roman Jakobson v Československu*. In: JAKOBSON, Roman: Moudrost starých Čechů: komentovaná edice s navazující exilovou polemikou. Eds. Tomáš Hermann – Miloš Zelenka. Praha: Pavel Mervart, 2015, s. 21–23, 32.

4 TSCHIZEWSKIJ, Dmitrij: *Prager Erinnerung: Herkunft Des Prager Linguistischen Zirkels Und Seine Leistungen*. In: Sound, Sign, and Meaning: Quinguagenary of the Prague Linguistic Circle. Edited by Ladislav Matejka. Ann Arbor, 1976, p. 20. Treba zdôrazniť, že tieto spomienky Čyževskij nedovolil zredigovať a upresniť. Tento fakt podčiarkoval redaktor knihy L. Matejka v súkromnom rozhovore so mnou v roku 2008 v Cambridge, MA.

5 BLASHKIV, Oksana: *Česka i slovačka kultura v žytii i naukovomu dorobku Dmytra Čyževskoho*. Siedlce: stowarzystwienie tutajteraz, 2010, s. 17–80, 143–188.

k národnému obrození (1939). Vzájomné referencie tam však nie sú. Podľa názvov článkov publikovaných v týchto dielach možno vypožorovať, že obaja bádatelia sa zaoberali inou problematikou: Jakobsona zaujímali jazykové súvislosti vplyvu staročeskej kultúry a slovesnosti na staroslovanský jazyk⁶, kým Čyževského filozofická stránka svetonázoru J. Husa, J. A. Komenského a K. H. Máchu. V neskorších Jakobsonových publikáciách týkajúcich sa dedičstva Komenského jednako nájdeme referencie na práce Čyževského, hoci nie vždy⁷.

Začiatkom tridsiatych rokov sa Čyževskij presťahoval do Halle a tam v roku 1934 objavil manuskript Komenského *De rerum humanarum consultatio catholica (Obecná porada o nápravě věcí lidských)*. To prinieslo nové obdobie spolupráce s českými vedcami, do čoho bol čiastočne zapojený aj Jakobson, ktorý vtedy viedol svoje „súboje s brnianskymi profesormi“⁸. Skromná zachránená korešpondencia z tohto obdobia nám neumožňuje oceniť, do akej miery sa daná spolupráca uskutočnila. Je známe, že korešpondencia medzi Čyževským a Jakobsonom sa obnovila už po vojne v roku 1945 a týkala sa možnosti Čyževského presťahovať sa do Spojených štátov.⁹ V tomto období sa tiež v korešpondencii Jakobsona s Bohuslavom Novotným (list z 5. 4. 1948) objavuje zmienka, že Čyževskij a Jakobson plánujú spoločne písať dejiny staroslovienskeho písomníctva na českom území¹⁰. Sám Jakobson tvrdil, že v pláne bola aj *Dialektika jazyka*¹¹ a v úvode k *Outline of Comparative Slavic Literatures* (1952) Čyževskij signalizoval, že v spolupráci s Jakobsonom vydajú aj dejiny starovekej slovanskej literatúry. Žiadna z plánovaných knižiek však nebola publikovaná. Podľa mňa tu úlohu zohralo americké akademické prostredie.

Keď v roku 1949 prišiel Čyževskij do Spojených štátov, Jakobson už za osem rokov stihol zažiť rôzne stránky emigrantského života. Svoju cestu na americké univerzity Jakobson začal na École Libre des Hautes Études ako profesor všeobecnej lingvistiky a Institute Philologie et d'Histoire Orientale et Slave ako profesor slovanskej filológie, kde pôsobil v rokoch 1942–1946 a kde začal spolupracovať s Henrim Grégoirom nad francúzskym vydaním diela *Slovo o pluku Igorovom (La geste du prince Igor: épopée russe du douzième siècle)*, 1948), ktoré bral – podľa názoru Morisa Halle – ako akt patriotizmu aj povinnosť voči Rusku. Na Kolumbijskú univerzitu ho do istej miery však privedla knižka *Moudrost*

6 Viac o vedeckej činnosti Jakobsona tohto obdobia pozri: KULDANOVÁ, Pavlína: *Roman Jakobson v kontextu české vědy a kultury*. Disertační práce. Brno: MU, 2002; ZELENKA, Miloš: *Roman Jakobson i literaturoznavča slavistyka na perechidnomu etapi Prazkoho lingvističnoho hurtka*. Pytannia literaturoznavstva 86, 2012, s. 288–308; HERMANN, Tomáš – ZELENKA, Miloš: *Roman Jakobson v Československu*. In: JAKOBSON, Roman: *Moudrost starých Čechů: komentovaná edice s navazující exilovou polemikou*. Eds. Tomáš Hermann – Miloš Zelenka. Praha: Pavel Mervart, 2015, s. 19–33.

7 MNICH, Roman: *Čyževskij i Jakobson: vstrebovannost' idej*. In: BLASHKIV, Oksana – MNICH, Roman: *Dmitrij Čyževskij versus Roman Jakobson*. Siedlce: Instytut Kultury Regionalnej i Badań Literackich im. Franciszka Karpińskiego, 2016, s. 19–20 (9–50).

8 POSPÍŠIL, Ivo: *Brnenskaja sud'ba Romana Jakobsona v prizme vota separata*. Pytannia literaturoznavstva 94, 2016, s. 68–81.

9 Korešpondencia Dmytra Čyževského s Romanom Jakobsonom. Massachusetts Institute of Technology/ Institute Archives/ Archive: Roman Jakobson MC 72/ Box 40/ Folder 47.

10 HAVRÁNKOVÁ, Marie – TOMAN, Jindřich: *Quadriolog: Bohuslav Havránek, Zdeňka Havránková, Roman Jakobson, Svataava Přírková-Jakobsonová: vzájemná korespondence 1930–1978*. Praha: Karolinum, 2001, s. 85–86.

11 JAKOBSON, R. – GADAMER, H.-G. – HOLENSTEIN, E.: *Das Erbe Hegels II*. Frankfurt am Main: Suhrkamp, 1984, s. 12.

starých Čechů (1943)¹² a bol menovaný hosťujúcim profesorom najprv komparatívnej, potom všeobecnej lingvistiky a od roku 1946 novo založenej katedry česko-slovenských štúdií, nesúcej meno T. G. Masaryka¹³. Jeho odchod do Harvardu sa uskutočnil v kontexte škandálu s Ernestom J. Simmonsom, vedúcim slavistiky na Kolumbijskej univerzite, a Harvard pritom získal nielen Jakobsona a jeho štrnásť doktorandov, ktorí odišli spolu s ním, ale aj Čyževského.

V tom čase znamenal Harvard pre Jakobsona najlepšie obdobie, no pre Čyževského to boli najhoršie roky jeho akademického života. Jakobson bol profesorom katedry Samuela Hasarda Crossa s vysokým platom a bol veľmi populárny medzi študentmi. Prednášal, a tak veľa cestoval po Európe, a stal sa čestným členom rôznych akademických spoločností, dostal americké občianstvo a grant fondu Rockefellera vo výške milión dolárov na zostavenie slovníka súčasnej ruštiny – *de facto* bol teda vedúcim slavistiky Harvardovej univerzity. Čyževskij bol hosťujúci profesor (čo znamenalo natoľko nízky plat, že nemohol chodiť do New Yorku na stretnutia diaspórnych spoločností ani objednávať si fotokópie z knižníc tak často, ako to potreboval). Bol finančne závislý od Jakobsona, ktorý mu poskytoval prostriedky na platy prekladateľom Čyževského článkov a knižiek. Jeho publikované práce boli pre amerických slavistov príliš komplikované alebo nekorešpondovali s ich výskumami, a preto neboli adekvátne recenzované, resp. ich americká slavistická spoločnosť úplne ignorovala. Navyše, jeho dcéra Tatiana bola doktorandkou Jakobsona¹⁴ a on sám sa nenaučil hovoriť po anglicky.

Čo sa týka výučby, Čyževskij mal vlastný názor na to, aké kurzy sa majú vyučovať a aké by malo byť ich poradie aj obsah a ako mal byť študent pripravený, než sa pustí do výskumu. Tieto jeho názory a požiadavky na vyučovanie neprispeli k jeho popularite ani medzi kolegami, ani medzi študentmi. V roku 1950 Jakobson písal Michailovi Karpovičovi (vedúcemu katedry), že sťažnosti Čyževského a jeho neschopnosť adaptovať sa v americkom prostredí vyplýva z „*tvorivého vyčerpania a neschopnosti rozvíjať osobný život*“¹⁵. Ale „*tvorivo vyčerpaný*“ Čyževskij rozhodne nebol. Svedčí o tom dlhá bibliografia vedeckých prác Čyževského – niektoré boli publikované, iné čakali na vydanie. Avšak akademické prostredie, o ktorom je reč, teda americká slavistika na začiatku päťdesiatych rokov 20. storočia, bolo vedecky ešte v začiatkoch¹⁶. Na ďalší rozvoj americkej slavistiky mali Čyževskij a Jakobson opačný názor¹⁷, politika studenej vojny stanovila

12 JAKOBSON, Roman: *Moudrost starých Čechů: komentovaná edice s navazující exilovou polemikou*. Eds. Tomáš Hermann – Miloš Zelenka. Praha: Pavel Mervart, 2015.

13 RUDY, Stephen: *Roman Jakobson: A Chronology*. In: BARAN, Henryk (red.): *Roman Jakobson: texty, dokumenty, issledovania*. Moskva: Rossijskij gos. gumanitarnyj universitet, 1999, s. 85.

14 CIZEVSKA, Tanja: *The vocabulary of the Igor' tale compared with other Old Russian texts*. Thesis (Ph. D.). Radcliffe College, 1955.

15 BLASHKIV, Oksana – MNICH, Roman: *Dmitrij Čyževskij versus Roman Jakobson*. Siedlce: Instytut Kultury Regionalnej i Badań Literackich im.Francziszka Karpińskiego, 2016, s. 68–70.

16 Tamže, s. 93–109.

17 CIZEVSKY, Dmitry: *Outline of Comparative Slavic Literatures*. Boston: American Academy of Arts and Sciences, 1952; JAKOBSON, Roman: *The Kernel of Comparative Slavic Literature*. Harvard Slavic Studies I, 1953, pp. 1–70. Bližšie pozri: WOLLMAN, Slavomír: *Tschizewskij und die vergleichende Literaturwissenschaft*. Acta Comeniana II, 1995, s. 121–128.

svoje priority¹⁸, a študenti preferovali takého školiteľa, ktorý im po obhajobe mohol zaistiť prácu – a to bol Jakobson. Preto nie je prekvapením, že keď Čyževskij dostal štipendium Guggenheima v roku 1956, tak odišiel do Nemecka, odkiaľ sa už do Ameriky nevrátil.

Hoci Jakobson nemal s Čyževským žiadny otvorený konflikt, v Spojených štátoch mu neumožňoval rozvíjať sa, a snažil sa to robiť aj v nasledujúcich rokoch¹⁹, keď Čyževskij už pracoval v Heidelbergu na obrodení nemeckej slavistiky. Tento pokus Čyževského prirovnal Jerzy Stempowski k pokusom obrodíť grécku kultúru po Peloponézskej vojne²⁰; v tom čase ju Čyževskij profiloval ako konkurenciu americkej slavistiky (Jakobsonovi), ale zároveň aj sovietskej slavistiky²¹. Svoj postoj k politike ignorovania jeho prác v Sovietskom zväze prejavil tým, že na Medzinárodnom kongrese slavistov v roku 1968 v Prahe verejne odmietol vyhlásiť svoj príspevok. Jakobson vtedy dostal titul *doctor honoris causa* na Karlovej univerzite.

Príklad skúmania osobného vzťahu Čyževského a Jakobsona, ponúka ako každá biografická istú perspektívu, v rámci ktorej dnes môžeme hľadať odpovede nielen na otázky o medziludskej komunikácii, ale aj na zložité historické otázky, skúmať úlohu konkrétnych teórií, konkrétnych osobností a spoločnosti, ako aj slavistiky ako disciplíny v dedičstve humanitných vied 20. storočia. A každé obdobie prostredníctvom podobných výskumov skúma v rovnakej miere aj seba. Preto si myslím, že vedecká biografistika dnes nestráca na aktuálnosti, ako na nej nestrácajú ani spomínané osobnosti dvoch slavistov-emigrantov, ktorí sú svojimi životmi aj vedeckou prácou tesne spojení s Českom a Slovenskom.

Literatúra

- BLASHKIV, Oksana – MNICH, Roman: *Dmitrij Čiževskij versus Roman Jakobson*. Siedlce: Instytut Kultury Regionalnej i Badań Literackich im.Francziszka Karpińskiego, 2016.
- BLASHKIV, Oksana: *Česka i slovačka kultura v žytti i naukovomu dorobku Dmytra Čyževskoho*. Siedlce: stowarzyszenie tutajteraz, 2010.
- BLASHKIV, Oksana: *Slavisty poza slovjanskym svitom: Dmytro Čyževskij i svitovi centry slavistyky*. In: MNICH, Roman – URBAN, Justyna (red.): *Dmitrij Čiževskij i evropejskaja kultura*. Drohobycz–Siedlce: Redakcyjno-vidavnyčyj viddil Drogobic'kogo deržavnogo pedagogičnogo universitetu imeni Īvana Franka – Instytut Filologii Polskiej Akademii Podlaskiej, 2010, s. 199–212.

18 ENGERMAN, David: *The Ironies of the Iron Curtain: The Cold War and the Rise of Russian Studies in the United States*. Cahier du Monde russe, 45, 2004, 3–4, pp. 465–496.

19 *Korešpondencia Dmytra Čyževského s Wiktorom Weintraubom*. Biblioteka Jagiellońska/ Oddział Rękopisów/ Wiktor Weintraub / Przyb. 318/07.

20 BLASHKIV, Oksana: *Slavisty poza slovjanskym svitom: Dmytro Čyževskij i svitovi centry slavistyky*. In: MNICH, Roman – URBAN, Justyna (red.): *Dmitrij Čiževskij i evropejskaja kultura*. Drohobycz – Siedlce: Redakcyjno-vidavnyčyj viddil Drogobic'kogo deržavnogo pedagogičnogo universitetu imeni Īvana Franka – Instytut Filologii Polskiej Akademii Podlaskiej, 2010, s. 208.

21 KORTHAAZE, Verner: *Vid Melanchtona do Komenskoho i Čyževskoho*. Drohobycz – Kyjiv: Kolo, 2005, s. 227–237.

- CIZEVSKA, Tanja: *The vocabulary of the Igor' tale compared with other Old Russian texts*. Thesis (Ph. D.). Radcliffe College, 1955.
- CIZEVSKY, Dmitry: *Outline of Comparative Slavic Literatures*. Boston: American Academy of Arts and Sciences, 1952.
- ENGERMAN, David: *Know Your Enemy: the Rise and Fall of America's Soviet Experts*. New York: Oxford University Press, 2009, pp. 129–152.
- ENGERMAN, David: *The Ironies of the Iron Curtain: The Cold War and the Rise of Russian Studies in the United State*. Cahier du Monde russe, 45, 2004, 3–4, pp. 465–496.
- HAVRÁNKOVÁ, Marie – TOMAN, Jindřich: *Quadriolog: Bohuslav Havránek, Zdeňka Havránková, Roman Jakobson, Svataava Pírková-Jakobsonová: vzájemná korespondence 1930–1978*. Praha: Karolinum, 2001.
- HERMANN, Tomáš – ZELENKA, Miloš: *Roman Jakobson v Československu*. In: JAKOBSON, Roman: Moudrost starých Čechů: komentovaná edice s navazující exilovou polemikou. Eds. Tomáš Hermann – Miloš Zelenka. Praha: Pavel Mertart, 2015, s. 21.
- JAKOBSON, R. – GADAMER, H.-G. – HOLENSTEIN, E.: *Das Erbe Hegels II*. Frankfurt am Main: Suhrkamp, 1984.
- JAKOBSON, Roman: *Moudrost starých Čechů: komentovaná edice s navazující exilovou polemikou*. Eds. Tomáš Hermann – Miloš Zelenka. Praha: Pavel Mervart, 2015.
- JAKOBSON, Roman: *The Kernel of Comparative Slavic Literature*. Harvard Slavic Studies I, 1953, pp. 1–70.
- KORTHAASE, Werner: *Dmitrij Čiževskij: žizn velikoho učionoho*. Drohobyč – Siedlce: Izdatelstvo Sprint, 2010.
- KORTHAAZE, Werner: *Vid Melanchtona do Komenskoho i Čyževskoho*. Drohobyč – Kyjiv: Kolo, 2005.
- KULDANOVÁ, Pavlína: *Roman Jakobson v kontextu české vědy a kultury*. Disertační práce. Brno: MU, 2002.
- MNICH, Roman: *Čiževskij i Jakobson: vostrebovanost' idej*. In: BLASHKIV, Oksana – MNICH, Roman: Dmitrij Čiževskij versus Roman Jakobson. Siedlce: Instytut Kultury Regionalnej i Badań Literackich im. Franciszka Karpińskiego, 2016, s. 9–50.
- POSPÍŠIL, Ivo: *Brnenskaja sud'ba Romana Jakobsona v prizme vota separata*. Pytannia literaturoznavstva 94, 2016, s. 68–81.
- PRITSAK, Omelian – ŠEVČENKO, Ihor: *In Memoriam: Dmytro Čyžev's'kyj*. Harvard Ukrainian Studies 1, 1977, no. 3, pp. 379–397.
- ROTHER, Hans: *Emigracia jak barokova forma žyttia (do literaturnoho portretu Dmytra Čyževskoho)*. In: MNICH, Roman – URBAN, Justyna (red.): Dmitrij Čiževskij i evropejskaja kul'tura. Drohobycz–Siedlce: Redakcijnovo-vidavnyčyj viddil Drogobic'kogo deržavnogo pedagogičnogo universitetu imeni ĭvana Franka – Instytut Filologii Polskiej Akademii Podlaskiej, 2010, s. 9–24.
- RUDY, Stephen: *Between Russia and the World: Roman Jakobson: A Chronology*. In: BARAN, Henryk (red.): Roman Jakobson: teksty, dokumenty, issledovania. Moskva: Rossijskij gos. gumanitarnyj universitet, 1999, pp. 83–103.
- TSCHIZEWSKIJ, Dmitrij: *Prager Erinnerungun: Herkunft Des Prager Linguistischen Zirkels Und Seine Leistungen*. In: Sound, Sign, and Meaning: Quinguagenary of the Prague Linguistic Circle. Edited by Ladislav Matejka. Ann Arbor, 1976.

WOLLMAN, Slavomír: *Tschizewskij und die vergleichende Literaturwissenschaft*. Acta Comeniana 11, 1995, s. 121–128.

ZELENKA, Miloš: *Roman Jakobson i literaturoznavča slavistyka na perechidnomu etapi Prazkoho lingvistického hurtku*. Pytannia literaturoznavstva 86, 2012, s. 288–308.

Archívne materiály

Korešpondencia Dmytra Čyževského s Wiktorom Weintraubom. Biblioteka Jagiellońska/ Oddział Rękopisów/ Wiktor Weintraub / Przyb. 318/07.

Korešpondencia Dmytra Čyževského s Romanom Jakobsonom. Massachusetts Institute of Technology/Institute Archives/ Archive: Roman Jakobson MC 72/ Box 40/ Folder 47.

Mgr. Oxana Blaškiv PhD.

Instytut Polonistyki i Neofilologii

Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny

ul. Stanisława Konarskiego 2, 08-110 Siedlce, Polsko

oksana.blashkiv@uph.edu.pl